

Veřejné opatrovnictví

Metodický seminář pro obce – veřejné opatrovníky
Krajský úřad Jihočeského kraje, odbor sociálních věcí
29. 5. 2017

Prameny práva

- Ústava České republiky z. č. 1/1993 Sb.
- Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb. Listina základních práv a svobod jako součást ústavního pořádku ČR
- Zákon č. 89/2012 Sb, občanský zákoník, v platném znění (NOZ)
- Zákon o obcích č.128/2000 Sb., v platném znění
- Zákon o krajích č. 129/2000 Sb., v platném znění (§ 67)
- Zákon č. 292/2013 Sb. o zvláštních řízeních soudních, v platném znění
- Zákon č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád, v platném znění (OSŘ)
- Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, v platném znění
- Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí ustanovení zákona o soc. službách
- Vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 37/1992 Sb. o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy

Pokud je dále uváděn text právního předpisu, jedná se o znění aktuální ke dni 29. 5. 2017.

Krajský úřad Jihočeského kraje

Odbor sociálních věcí

Kontaktní osoby:

- Mgr. Kocmanová Helena, tel.: 386 720 623, sl. mobil: 724 842 394, e-mail: kocmanova@kraj-jihocesky.cz
- Bc. Šimůnková Pavla, tel.: 386 720 622 e-mail: simunkova@kraj-jihocesky.cz

Pro problematiku „**veřejného opatrovnictví**“ (dotazy, metodiky, legislativní změny, stanoviska, informace, prezentace) bude na stránkách KÚ - odboru sociálních věcí zveřejněn **odkaz**.

Zákon o obcích č. 128/2000 Sb. v platném znění

§ 149b odstavec (3)

Výkon funkce veřejného opatrovníka podle občanského zákoníku obcí je **výkonem přenesené působnosti.**

Občanský zákoník č. 89/2012 Sb. v platném znění

§ 471 odstavec (3)

Způsobilost být veřejným opatrovníkem má obec, kde má opatrovanec bydliště, anebo právnická osoba zřízená touto obcí k plnění úkolů tohoto druhu; jmenování veřejného opatrovníka podle jiného zákona **není vázáno na jeho souhlas.**

Ministerstvo vnitra

- metodika nejen k veřejnému opatrovnictví MV je dostupná na internetových stránkách: **Mvcr.cz - O nás - veřejná správa - publikace**
- cesta k dokumentu: **Mvcr.cz - O nás - veřejná správa - příspěvek na výkon státní správy - veřejné opatrovnictví**
- lze zde i dohledat na **konkrétní kalendářní rok výši příspěvku na výkon státní správy** dle názvu obce

Ministerstvo vnitra

- [Informace k financování veřejného opatrovnictví pro obce v roce 2017](http://www.mvcr.cz/clanek/verejna-sprava-publikace.aspx)

<http://www.mvcr.cz/clanek/verejna-sprava-publikace.aspx>

Soubor informací o způsobu financování agendy veřejného opatrovnictví pro obce v rámci příspěvku na přenesenou působnost pro rok 2017.

- [Základní informace pro obce jako veřejné opatrovníky](http://www.mvcr.cz/clanek/verejna-sprava-publikace.aspx)

<http://www.mvcr.cz/clanek/verejna-sprava-publikace.aspx>

cílem je poskytnout obcím jako veřejným opatrovníkům **základní orientaci v činnosti** veřejného opatrovníka, upozornit na některá úskalí výkonu těchto činností a **doporučit postup** při některých životních situacích

- **Zveřejněné jsou nejčastější otázky** pokládané na téma opatrovnictví, včetně odpovědí.

Harmonogram činností spojený se sběrem dat o počtu opatrovanců v obcích Jčk v roce 2017 pro příspěvek na výkon státní správy v roce 2018

- **Rozhodným dnem** pro zjišťování počtu opatrovanců v obcích pro tvorbu příspěvku na rok 2018 je **31. 3. 2017.**
- Do 28. 4. 2017 krajský úřad zajišťoval dle harmonogramu MV ČR sběr dat z jednotlivých obcí, všechny obce informovány **formou dopisu do datových schránek.**
- Obce sdělovaly název obce, **ZUJ**, typ obce a počet opatrovanců u kterých obec vykonávala funkci **veřejného opatrovníka** k 31. 3. 2017.

Harmonogram činností spojených se sběrem dat o počtu opatrovanců v obcích

- Krajský úřad do **5. 5. 2017 předal** MV ČR seznamy obcí, které oznámily počty opatrovanců.
- Dopisem náměstka ministra vnitra ze dne 12. 5. 2017 byly všechny obce v ČR osloveny, aby provedly **do 15. 6. 2017** kontrolu nahlášeného počtu opatrovanců, **případně nahlásily změnu pokud nastala**. Po tomto datu již nebudou přípustné žádné změny, neboť je nutné dodržet termíny spojené s přípravou státního rozpočtu na následující rok 2018.
- **K datu 16. 6. 2017 MV ČR uzavře seznamy počtu opatrovanců za jednotlivé kraje.**

Harmonogram činností spojených se sběrem dat o počtu opatrovanců v obcích

- Pokud obce nesdělily KÚ JČK počet opatrovanců, a to **ani počet 0**, byly všechny dodatečně telefonicky, případně e-mailem, opakovaně kontaktovány.
- **19 obcí nesdělilo údaje** o počtu opatrovanců.
- U těchto obcí je možné **ještě do 15.6.2017 písemnou zprávou nahlásit** MV ČR počet opatrovanců pracovníci tohoto ministerstva, mailto: sarka.vojackova@mvcz.cz, **pokud je obec soudem ustanovená jako veřejný opatrovník.**

Jihočeský kraj - předběžné údaje z obcí pro příspěvek na rok 2018 - ještě do 15. 6.2 017 lze očekávat změny v údajích

- Celkem 623 obcím doručen dopis do datových schránek s požadavkem o sdělení počtu osob, u kterých obec vykonává veřejného opatrovníka k 31. 3. 2017.
- Nesdělilo počet opatrovanců celkem 232 obcí, které byly kontaktovány opakovaně telefonicky a údaje doplněny.
- **Celkem 95 obcí vykonává funkci veřejného opatrovníka** na základě rozhodnutí soudu (dle sdělení údajů z obcí v roce 2017) nárůst o 11 obcí.
- Obce zajišťují výkon **veřejného opatrovnictví u 559 občanů/opatrovanců** (dle sdělení údajů z obcí v roce 2017) nárůst o 57 opatrovanců!

Rozsah opatrovníkových práv a povinností

- V rozhodnutí soud kromě omezení svéprávnosti opatrovance a **jmenování opatrovníka určí rozsah jeho práv a povinností** (§ 463 NOZ). Tento rozsah nemusí být shodný s právy, která jsou opatrovanci odebrána – mohou být v menším rozsahu, než jaká jsou opatrovanci odebrána, např. soud může osobu omezit v právním jednání a opatrovníkovi svěřit pouze některá právní jednání, přičemž některá právní jednání ponechá ve vlastní kompetenci soudu. **Opatrovník však nemůže mít soudem svěřeno více oprávnění, než ta, v nichž soud opatrovance omezil.** Rozhodnout může soud jen na základě osobního kontaktu s opatrovancem, nebrání-li tomu nepřekonatelná překážka (§ 471 odst. 1 NOZ).

Nejčastější dotazy obcí při sběru dat

- Zda budou obce na konci roku „**vyúčtovávat**“ příspěvek na veřejné opatrovnictví, pokud opatrovanec zemřel, případně byl soudem ustanoven jiný opatrovník v průběhu tohoto roku? *Příspěvek se nevyúčtovává....*
- Zda je možné pro výkon veřejného opatrovnictví zaměstnat osobu a jakou musí **splňovat kvalifikaci**? *Není zatím pro tuto pracovní pozici stanoveno..., nyní návrh v katalogu prací...*
- Procesní opatrovník ustanovený pro např. jen konkrétní řízení **není** výkonem veřejného opatrovnictví .....
- Zda je nutné, **aby obec veřejný opatrovník zřizoval účet** v peněžním ústavu pro opatrovance – např. důchodové dávky, mzda, příspěvek na péči a dávky hmotné nouze, pokud jsou příjmem opatrovance? *Vztah k § 1414 NOZ, ...kdy správce nesmí smísit svůj vlastní majetek s majetkem pod svou správou?*

Nejčastější dotazy obcí při sběru dat

- Naše obec vykonávala funkci veřejného opatrovníka do úmrtí opatrovance v nemocnici dne 30. 3. 2017, máme započítat i tohoto opatrovance do hlášeného počtu, abychom získali příspěvek na výkon veřejného opatrovnictví?

MV ČR stanovilo metodikou (zatím není upraveno zákonem), že rozhodné období pro nahlášení počtu pro rok 2018 je výkon veřejného opatrovnictví k datu 31.3.2017.....

- Na základě jakých skutečností se prokazuje a uznává počet opatrovanců, kde obec vykonává funkci veřejného opatrovníka?

Počty opatrovanců se prokazují pravomocným rozhodnutím soudů o ustanovení příslušné obce veřejným opatrovníkem.

Nejčastější dotazy obcí při sběru dat

- **Proč** nemůže být opatrovníkem ustanoveno zařízení sociálních služeb, kde je opatrovanec obce ubytován a jsou mu tam dlouhodobě uspokojovány jeho životní potřeby?

Tato praxe by odporovala § 63 NOZ, kde je výčtem uvedeno koho nelze jmenovat opatrovníkem. Možný střet zájmů....

Jihočeský kraj údaje z obcí pro příspěvek v roce 2017 (sběr dat z obcí realizován v roce 2016)

- Obce dle nahlášeného počtu opatrovanců v roce 2016 obdržely pro rok 2017 na každého nahlášeného opatrovance **částku 29 000,- Kč** (formou začlenění do příspěvku na přenesenou působnost).
- **Celkem 84 obcí vykonává funkci veřejného opatrovníka** na základě rozhodnutí soudu (dle sdělení údajů z obcí z roku 2016).
- Obce v Jčk obdržely příspěvek na výkon **veřejného opatrovnictví pro 502 občanů/opatrovanců** (dle sdělení údajů z obcí z roku 2016 - viz MV ČR – archiv tabulek z předchozích let).

Základní pojmy

- **Opatrovnictví** člověka je speciálním institutem k ochraně práv člověka při jeho snížené schopnosti sám právně jednat.
- **Opatrovanec** je označení pro člověka, kterému je **soudem** ustanoven opatrovník, tedy pro člověka, jehož zájmy je potřeba chránit, nebo jehož zájmy je třeba reprezentovat k ochraně zájmu veřejného.
- **Předmětné financování se týká opatrovnictví zletilých osob**, které byly omezeny ve svéprávnosti (§55 NOZ v návaznosti na § 465 NOZ) a taktéž, které omezeny ve svéprávnosti nebyly, ale byl jim rozhodnutím soudu ustanoven opatrovník (§ 465 nebo § 469 NOZ).
- **Předmětné financování se týká i opatrovnictví dle § 468 NOZ**, kdy zemře dosavadní opatrovník nebo dojde k odvolání stávajícího opatrovníka bez jmenování nového.

Základní pojmy

- **Svéprávnost** – způsobilost člověka nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem.
- **Plně svéprávný** se člověk stává zletilostí.
- **Zletilost** se nabývá dovršením 18 roku věku...
- **Omezení svéprávnosti** v § 55 - § 65 NOZ (od 1.1.2014).

K omezení svéprávnosti **lze přistoupit jen v zájmu člověka**, jehož se týká, **po jeho zhlédnutí** a s plným uznáváním jeho práv a jeho osobní jedinečnosti. Přitom musí být důkladně vzaty v úvahu rozsah i stupeň neschopnosti člověka postarat se o vlastní záležitosti.

Omezit svéprávnost člověka lze jen tehdy, hrozila-li by mu jinak závažná újma **a nepostačí-li vzhledem k jeho zájmům mírnější a méně omezující opatření.**

Druhy opatrovníků

Z důvodů jejich jmenování:

- Opatrovník při plné svéprávnosti
- Opatrovník při omezené svéprávnosti
- Opatrovník nezletilého dítěte
- Kolizní opatrovník
- Ustanovení opatrovníka v trestním řízení
- Opatrovník pro správní řízení, ...atd.

Ve vztahu k opatrovanci:

- Příbuzný, jiná osoba blízká opatrovanci
- Veřejný opatrovník - obec

Ustanovení krátkodobého – prozatímního opatrovníka

§ 58 NOZ

- Soud může **v průběhu řízení o omezení svéprávnosti** svěřit třetí osobě provedení určitých jednotlivých právních jednání nebo správu majetku, je-li to nutné, aby se zabránilo závažné újmě.

Zákon o veřejném opatrovnictví?

- Současný NOZ předjímá v některých ustanoveních existenci zvláštního právního předpisu, který by oblast veřejného opatrovnictví upravoval. V roce 2013 a 2014 připravovalo Ministerstvo spravedlnosti „zákon o veřejném opatrovnictví“, tento zákon se v **současnosti nepřipravuje**, bylo rozhodnuto o řešení problematiky pouze změnou stávajících zákonů.
- k 29. 5. 2017 již **Poslanecká sněmovna - sněmovní tisk č. 992/0**

Navrhovaná právní úprava v souvislosti s výkonem veřejného opatrovnictví, sněmovní tisk 992/0

Navrhovaná změna zákona o obcích č. 128/2000 Sb., v platném znění (navrhovaný nový § 149c):

- (1) *Výkon funkce veřejného opatrovníka podle občanského zákoníku obcí je výkonem přenesené působnosti.*
- (2) *Obec v přenesené působnosti do 31. ledna sdělí krajskému úřadu údaje o výkonu veřejného opatrovnictví podle stavu k 1. lednu tohoto kalendářního roku.*
- (3) *Údaje o výkonu veřejného opatrovnictví zahrnují počet žijících opatrovanců a označení rozhodnutí soudu, kterými byla obec jmenována veřejným opatrovníkem.*
- (4) *Krajský úřad v přenesené působnosti informuje Ministerstvo vnitra do 31. března o počtu osob, vůči nimž obce ve správním obvodu krajského úřadu vykonávaly k 1. lednu funkci veřejného opatrovníka, a to v členění podle jednotlivých obcí.*
- (5) *Výkon funkce veřejného opatrovníka **může** být předmětem veřejnoprávní smlouvy (§ 63).*

Navrhovaná právní úprava v souvislosti s výkonem veřejného opatrovnictví, sněmovní tisk 992

Platné znění příslušné částí zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, s vyznačením navrhovaných změn:

- § 468 Smrtí opatrovníka nebo jeho odvoláním opatrovnictví nezaniká a dokud soud nejmenuje opatrovanci nového opatrovníka, přechází na ~~veřejného opatrovníka podle jiného zákona~~ **obec, kde má opatrovanec bydliště.**
- § 471
  - (1) Rozhoduje-li soud o jmenování opatrovníka člověku, může tak učinit až po jeho zhlédnutí, nebrání-li tomu nepřekonatelná překážka;
musí též vyslechnout jeho vyjádření nebo jinak zjistit jeho stanovisko a vycházet z něho.
  - (2) Soud jmenuje opatrovníkem osobu, kterou navrhl opatrovanec. Není-li to možné, jmenuje soud opatrovníkem zpravidla příbuzného nebo jinou osobu opatrovanci blízkou, která osvědčí o opatrovance dlouhodobý a vážný zájem a schopnost projevovat jej i do budoucna. Není-li možné ani to, jmenuje soud opatrovníkem jinou osobu, která splňuje podmínky pro to, aby se stala opatrovníkem, nebo veřejného opatrovníka ~~podle jiného zákona~~. **Jmenování veřejného opatrovníka není vázáno na jeho souhlas.**
  - (3) ~~Způsobilost být veřejným opatrovníkem má obec, kde má opatrovanec bydliště, anebo právnická osoba zřízená touto obcí k plnění úkolů tohoto druhu; jmenování veřejného opatrovníka podle jiného zákona není vázáno na jeho souhlas.~~
(3) Veřejným opatrovníkem jmenuje soud obec, kde má opatrovanec bydliště. Vykonává-li však pro ni opatrovnictví podle jiného zákona jiná obec, jmenuje soud veřejným opatrovníkem tuto obec. Změní-li se po jmenování veřejného opatrovníka okolnost rozhodná pro jeho určení podle věty druhé, přechází opatrovnictví na obec příslušnou k okamžiku, kdy změna nastala. Neskýtá-li obec záruky řádného výkonu funkce opatrovníka, jmenuje soud veřejným opatrovníkem výjimečně jinou vhodnou obec.

Navrhovaná změna z. č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR, s vyznačením navrhovaných změn, sněmovní tisk 992/0

§ 9

(1) Ministerstvo práce a sociálních věcí je ústředním orgánem státní správy pro pracovní právní vztahy, bezpečnost práce, zaměstnanost a rekvalifikaci, kolektivní vyjednávání, mzdy a jiné odměny za práci, důchodové zabezpečení, nemocenské pojištění, úrazové pojištění, sociální péči, péči o pracovní podmínky žen a mladistvých, právní ochranu mateřství, péči o rodinu a děti, péči o občany, kteří potřebují zvláštní pomoc, veřejné opatrovnictví a pro další otázky mzdové a sociální politiky.

Navrhovaná právní úprava v souvislosti s výkonem veřejného opatrovnictví, sněmovní tisk 992/0

Platné znění příslušné částí zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, s navrhovaným doplněním § 47 b:

§ 47b

Shledá-li soud, že obec, která má vykonávat funkci veřejného opatrovníka, neskýtá záruky jejího řádného výkonu, přihlédne před rozhodnutím o jmenování jiného veřejného opatrovníka zejména k tomu, zda může s opatrovancem udržovat pravidelné spojení a řádně plnit jiné povinnosti opatrovníka.

(zde je diskutována řada připomínek.....)

Výkon veřejného opatrovnictví obcí a veřejnoprávní smlouva

- **Nejednoznačný výklad**, značně diskutováno zejména ze strany soudů.....
- Veřejné opatrovnictví je stále založeno pouze soudním rozhodnutím o jmenování opatrovníka (tedy jaké je postavení obce, se kterou by měla být veřejnoprávní smlouva uzavřena ??). Určovat (legitimovat) se bude soudním rozhodnutím? Smlouvou? Zatím stále návrh legislativních změn....
- **Sněmovní tisk 992/0**

Zákon o krajích č. 129/2000 Sb. v platném znění

§ 67

(1) Krajský úřad vykonává přenesenou působnost s výjimkou věcí, které jsou zákonem svěřeny zastupitelstvu a radě nebo zvláštnímu orgánu. Krajský úřad

a) přezkoumává rozhodnutí vydaná orgány obce v řízení podle zvláštních zákonů, pokud není zákonem tato působnost svěřena zvláštnímu orgánu nebo zákon nestanoví jinak,

b) ukládá sankce podle zákona,

c) **poskytuje odbornou a metodickou pomoc obcím,**

d) zabezpečuje koordinaci výstavby a provozu informačního systému kompatibilního s informačními systémy veřejné správy,

e) provádí kontrolu výkonu přenesené působnosti obcí,

f) zřizuje funkci koordinátora pro romské záležitosti,

g) vykonává další působnosti svěřené mu zákonem.

(2) Krajský úřad kontroluje v potřebném rozsahu a prostředky, které zákon dává k dispozici, činnost orgánů obcí při výkonu přenesené působnosti.

Zákon č. 460/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník, účinnost od 30. 12. 2016

§ 3033 NOZ

(1) Osoby, které byly zbaveny způsobilosti k právním úkonům přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo jejichž způsobilost k právním úkonům byla přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona omezena, nabudou svéprávnosti nejpozději uplynutím tří pěti let ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, ledaže soud rozhodne jinak.

(2) Dokud jiný právní předpis nestanoví něco jiného, přechází opatrovnictví podle § 468 na obec, na jejímž území má opatrovanec bydliště.

(NOZ nabyl účinnosti 1.1.2014, do 3 let nebyl soudem zajištěn přezkum u všech osob, kterým byla dotčena způsobilost .....

Zákon č. 460/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník, platnost od 30. 12. 2016

§ 59 po novele NOZ

1) Soud může svéprávnost omezit v souvislosti s určitou záležitostí na dobu nutnou pro její vyřízení, nebo na jinak určenou určitou dobu, nejdéle **však na tři roky**. Je-li zjevné, že se stav člověka v této době nezlepší, může soud svéprávnost omezit na dobu delší, nejdéle však na pět let.

(2) Uplynutím doby omezení svéprávnosti právní účinky omezení zanikají. Zahájí-li se však v této době řízení o prodloužení doby omezení, trvají právní účinky původního rozhodnutí až do nového rozhodnutí, nejdéle však jeden rok.“

(K 30.12.2016 nebyly všechny osoby zbavené způsobilosti k právním úkonům či omezené ve způsobilosti k právním úkonům dle předchozích předpisů přezkoumány.....).

Vznik opatrovnictví – rozhodnutím soudu, které je pravomocné

§ 463 NOZ

(1) Opatrovníka jmenuje soud; současně **určí rozsah opatrovníkových práv a povinností**. Osoba, které byl opatrovník jmenován, se na dobu trvání opatrovnictví stává opatrovancem.

(2) Požádá-li o to opatrovník, soud ho odvolá; soud opatrovníka odvolá i v případě, že neplní své povinnosti. **Zároveň** opatrovanci jmenuje nového opatrovníka.

Opatrovnictví může vzniknout i tzv. ze zákona

§ 468 NOZ

Smrtí opatrovníka nebo jeho odvoláním opatrovnictví nezaniká a dokud soud nejmenuje opatrovanci nového opatrovníka, **přechází na veřejného opatrovníka** podle jiného zákona.

Jak se obec dozví? Čím se obec prokazuje u jednání, kdy zastupuje opatrovance?

Způsobilost být veřejným opatrovníkem NOZ

§ 471 ods. (3)

Způsobilost být veřejným opatrovníkem má obec, **kde má opatrovanec bydliště**, anebo právnická osoba zřízená touto obcí k plnění úkolů tohoto druhu; jmenování veřejného opatrovníka podle jiného zákona **není vázáno na jeho souhlas**.

Bydliště dle § 80 o.z.

- (1) Člověk má bydliště v místě, kde se zdržuje s úmyslem žít tam s výhradou změny okolností trvale; takový úmysl může vyplývat z jeho prohlášení nebo z okolností případu. Uvádí-li člověk jako své bydliště jiné místo než své skutečné bydliště, může se každý dovolat i jeho skutečného bydliště. Proti tomu, kdo se v dobré víře dovolá uvedeného místa, nemůže člověk namítat, že má své skutečné bydliště v jiném místě.
- (2) Nemá-li člověk bydliště, považuje se za ně místo, kde žije. Nelze-li takové místo zjistit, anebo lze-li je zjistit jen s neúměrnými obtížemi, považuje se za bydliště člověka místo, kde má majetek, popřípadě místo, kde měl bydliště naposledy.

Zde se nejedná o „trvalé bydliště“ hlášené v CEO

Povinnosti opatrovníka

- Opatrovnictví sleduje ochranu zájmů zastoupeného a naplňování jeho práv - § 457 o.z.
- Spravuje-li zákonný zástupce nebo opatrovník jmění zastoupeného, náleží mu **běžná správa takového jmění**. Nejedná-li se o běžnou záležitost, vyžaduje se k naložení se **jměním zastoupeného schválení soudu** - § 461 o.z.
- Bez nároku na odměnu za zastoupení od opatrovance, výjimka při správě majetku, možnou odměnu i její výši stanoví pouze **soud** - § 462 o.z.
- S opatrovancem udržovat vhodným způsobem a v **potřebném rozsahu spojení**, projevovat o opatrovance skutečný zájem, dbát o jeho **zdravotní stav** a starat se o **naplnění jeho práv a chránit jeho zájmy** - § 466 o.z.

Povinnosti opatrovníka

§ 467

(1) Opatrovník při plnění svých povinností naplňuje opatrovancova právní prohlášení a **dbá jeho názorů**, i když je opatrovanec projevil dříve, včetně přesvědčení nebo vyznání, soustavně k nim přihlíží a zařizuje opatrovancovy záležitosti v souladu s nimi. Není-li to možné, **postupuje opatrovník podle zájmů opatrovance**.

(2) Opatrovník dbá, aby způsob opatrovancova života **nebyl v rozporu s jeho schopnostmi** a aby, nelze-li tomu rozumně odporovat, odpovídal i zvláštním opatrovancovým představám a přáním.

Soupis jmění a vyúčtování správy dle § 485 NOZ

§ 485 NOZ

(1) Opatrovník, který spravuje jmění opatrovance, **vyhotoví do dvou měsíců od svého jmenování soupis spravovaného jmění a doručí jej soudu, opatrovanci a opatrovnické radě.**

(2) Za trvání opatrovnictví vyhotoví opatrovník vyúčtování správy jmění **každoročně vždy do 30. června**, ledaže se s členy opatrovnické rady dohodne, že vyúčtování předloží dříve. Je-li pro to důležitý důvod, může opatrovanec nebo opatrovnická rada navrhnout soudu, aby opatrovníkovi uložil povinnost vyhotovit mimořádné vyúčtování. **Opatrovník doručí každé vyúčtování opatrovanci, opatrovnické radě a soudu.**

Soupis jmění a vyúčtování správy dle § 485 NOZ

(3) Opatrovník, **jehož funkce končí, doručí konečné vyúčtování správy jmění** opatrovanci, opatrovnické radě **a soudu, popřípadě také dalšímu opatrovníkovi** nebo soudnímu komisaři jmenovanému v řízení o dědictví. Zemře-li opatrovník, vydá soudu, který jej jmenoval, listiny a další doklady týkající se opatrovance a jeho záležitostí každý, kdo má tyto listiny a doklady u sebe.

Majetkové a finanční záležitosti - soupis jmění a vyúčtování správy jmění

Přehled podání zprávy soudu (485 NOZ):

- Prvotní - do 2 měsíců po převzetí funkce opatrovníka
- Pravidelné - do 30.6. každého kalendářního roku
- Mimořádné - na žádost soudu nebo opatrovnické rady, pokud je tato ustavena
- Závěrečné - po skončení funkce opatrovníka či úmrtí opatrovance

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 37/1992 Sb. o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy v platném znění - § 73

§ 73 vyhlášky MS

Byl-li osobě omezené ve svéprávnosti jmenován soudem opatrovník, uloží soud opatrovníkovi, aby podával podle potřeby, nejméně jedenkrát ročně, zprávu o činnosti opatrovníka. Ve zprávě o činnosti opatrovník uvede přehled o nakládání s majetkem opatrovance, zda je opatrovanec v nějakém zařízení nebo jak a kde bydlí, rámcově jaký je zdravotní stav opatrovance, jakým způsobem plní opatrovník své povinnosti a další podstatné okolnosti, které mu uložil soud. Údaje obsažené ve zprávě opatrovníka **soud přezkoumá**.

Majetkové a finanční záležitosti

Veřejný opatrovník dle **rozsahu** oprávnění v rozhodnutí soudu hospodaří s finančními prostředky a majetkem opatrovance:

- osobní účet
- podúčet k účtu obce
- příjem hotovosti opatrovníkem
- jiným způsobem – např. pobytová zařízení soc. služeb **dle žádosti** opatrovníka...

U každého výdaje má být zřejmý účel platby (výdajový doklad – kontrolní ústřížky poštovních poukázek, účtenka, paragony, faktury, stvrzenka o vydání hotovosti přímo opatrovanci...).

Majetkové a finanční záležitosti

Správa movitého i nemovitého majetku, jeho zjištění:

- Finanční záležitosti – důchodové dávky, dávky hmotné nouze – ÚP, příspěvek na péči – ÚP, jiná zejména pravidelná plnění
- Finanční závazky – nájem, energie, služby, nedoplatky, dluhy..
- Dluhy u telefonních operátorů
- Dluhy u okresní správy soc. zabezpečení, případně i zdravotní pojišťovny či pojišťoven, dopravní podnik, dluhy u finančního úřadu
- Problematické zjišťování: dluhy u bankovních i nebankovních poskytovatelů, fyzických osob, splátkový prodej a vzniklé závazky
.....atd.

Finanční limity pro nakládání s majetkem se schválením soudu (§483) NOZ jedná-li se o:

- **a) nabytí nebo zcizení majetku v hodnotě převyšující částku odpovídající pětisetnásobku životního minima jednotlivce podle jiného právního předpisu (ŽM 3 410 Kč x 500 = 1 705 000 Kč)**
- **b) nabytí nebo zcizení majetku převyšující jednu polovinu opatrovancova majetku, ledaže tato polovina představuje hodnotu jen nepatrnou a nejedná se o věc, která je pro opatrovance věcí zvláštní obliby, nebo**
- **c) přijetí nebo poskytnutí půjčky, úvěru nebo jistoty v hodnotách uvedených pod písmenem a) nebo b)**

Pravidla při správě majetku opatrovance, avšak vždy má přednost zvláštní úprava týkající se opatrovnictví § 465 a násl.

- Kdo vykonává správu cizího majetku, činí vše, co je nutné k jeho zachování; řádně s ním hospodáří.
- Spravuje-li správce peněžní prostředky, musí je vynaložit obezřetně.
- Zástupce může ze spravovaného majetku něco zcizit, je-li to v zájmu zachování hodnoty, podstaty a účelu spravovaného majetku nebo je-li to nutné k zaplacení dluhů s tímto majetkem spojených, jinak jen za protiplnění.
- Správce může se spravovaným majetkem činit cokoliv, co je nutné a užitečné; svou působnost vykonává a plní své povinnosti s péčí řádného hospodáře.
- Správce vede spolehlivé záznamy o spravovaném majetku a nesmí smísit svůj vlastní majetek s majetkem pod svou správou. (§§ 1400 - 1447 NOZ)

<http://www.finarbitr.cz/cs/>

Finanční arbitr, organizační složka státu

- je státem zřízený orgán **pro mimosoudní řešení sporů mezi spotřebiteli a finančními institucemi** poskytujícími nebo zprostředkujícími platební služby, elektronické peníze, úvěry, kolektivní investování, investice, životní pojištění, stavební spoření, směnu měn.
- Řízení před finančním arbitrem **je bezplatné**. Navrhovatel nemusí být v řízení právně zastoupen.
- Úkolem finančního arbitra je vést strany ke smírnému vyřešení sporu.
- Pravomocné rozhodnutí finančního arbitra je přezkoumatelné soudem. Pokud rozhodnutí není předloženo k soudnímu přezkumu, je závazné a má účinky vykonatelného soudního rozhodnutí.
- Zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi.

Sociální záležitosti

- Podpora při využívání veřejných a sociálních služeb a jejich zprostředkování, smlouvy o poskytnutí soc. služby, také aby měl opatrovanec dostatek podnětů a možností, získat informace, zkušenosti...
- Pobytová soc. služba – opatrovanec, pokud je schopen podpisu smlouvy, podepisuje i opatrovanec, má právo být srozumitelně seznámen s podmínkami a způsobem poskytování služby v PZSS.....
- Pobytová soc. služba péče má být využívána až v případě, že nezbytnou podporu a pomoc nelze zajistit mírnějším a méně omezujícím opatřením,...., pokud opatrovanec **neprojeví souhlas, může opatrovník nebo obec III. za určitých situací smlouvu uzavřít** – nově § 91a, zákona o soc. službách.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách - „detenční novela“ účinná od 1. 8. 2016

§ 91a

(1) **Opatrovník** nebo obecní úřad obce s rozšířenou působností, postupuje-li podle § 91 odst. 6, **může za osobu**, která s uzavřením smlouvy o poskytování pobytové sociální služby v zařízení sociálních služeb **neprojevila souhlas**, **uzavřít takovou smlouvu a její změny pouze v případě, že**

a) neposkytnutí okamžité pomoci při řešení nepříznivé sociální situace by v důsledku oslabení nebo ztráty schopnosti z důvodu nepříznivého zdravotního stavu způsobeného duševní poruchou **ohrozilo její život nebo by jí hrozilo vážné poškození zdraví anebo by totéž hrozilo osobám v jejím okolí a**

b) nezbytnou podporu a **pomoc jí nelze zajistit** mírnějším a méně omezujícím opatřením.

(2) Podmínku uvedenou v odstavci 1 písm. a) posuzuje obecní úřad obce s rozšířenou působností na základě lékařského posudku vydaného poskytovatelem zdravotních služeb.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách - „detenční novela“ účinná od 1. 8. 2016

§ 91b

(1) V případě, kdy osoba, která **není schopna vypovědět smlouvu** o poskytování pobytové sociální služby, **projeví vážně míněný nesouhlas** s poskytováním pobytové sociální služby, **je poskytovatel sociální služby povinen oznámit tuto skutečnost ve lhůtě 24 hodin soudu**, v jehož obvodu je zařízení sociálních služeb, ve kterém se tato osoba nachází.

(2) Oznámení soudu **o podezření na nepřípustnost** držení osoby v zařízení sociálních služeb může učinit každý.

(3) **Poskytovatel** sociálních služeb je povinen o oznámení soudu podle odstavce 1 **informovat bez zbytečného odkladu toho, kdo za osobu uzavřel smlouvu** o poskytování pobytové sociální služby.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách „detenční novela“ účinná od 1. 8. 2016

§ 91c

Poskytovatel sociálních služeb vede evidenci o osobách, kterým poskytuje pobytovou sociální službu na základě smlouvy uzavřené podle § 91a, a o případech uvedených v § 91b odst. 1. V evidenci jsou vedeny tyto údaje:

- a) jméno, popřípadě jména, příjmení a datum narození osoby,
- b) datum zahájení poskytování pobytové sociální služby,
- c) jméno, popřípadě jména, příjmení opatrovníka a adresa pro doručování nebo označení obecního úřadu obce s rozšířenou působností, který uzavřel smlouvu o poskytování pobytové sociální služby podle § 91a,
- d) datum a četnost projevených vážně míněných nesouhlasů osoby s poskytováním pobytové sociální služby, včetně popisu situace,
- e) záznam o splnění povinnosti oznámit soudu podle § 91b odst. 1 skutečnost, že osoba projevila vážně míněný nesouhlas s poskytováním pobytové sociální služby, a
- f) popis vyřešení situace.

Opatrovník není oprávněn

- Zákonný zástupce nebo opatrovník není oprávněn za zastoupeného právně jednat v záležitostech týkajících se **vzniku a zániku manželství, výkonu rodičovských povinností** a práv, jakož i pořízení pro případ smrti nebo prohlášení o vydědění a jejich odvolání - § 458.
- Zákonný zástupce **nesmí odejmout zastoupenému věc zvláštní obliby**, ledaže to odůvodňuje ohrožení jeho života či zdraví, a jedná-li se o nezletilého, který není plně svéprávný, také jiný závažný důvod. Věc zvláštní obliby musí být zastoupenému ponechána i při jeho umístění ve zdravotnickém zařízení, v zařízení sociálních služeb, zařízení sociálně-právní ochrany dětí nebo podobném zařízení - § 459
- Zastupovat opatrovance **při střetu zájmů nebo hrozbě střetu zájmů** dojde – li k této situaci, jmenuje soud zastoupenému kolizního opatrovníka - § 460 o.z.

Vedení dokumentace k výkonu opatrovnictví

Zvláště veřejný opatrovník, kde opatrovnictví jednoho opatrovance **mohou postupně či současně reálně vykonávat různí lidé** a kde současně není výjimkou výkon opatrovnictví nad větším počtem osob, se z hlediska řádného výkonu opatrovnictví jeví jako nezbytné, aby existovala **přehledně a systematicky vedená dokumentace**. Taková, aby do maximální míry vypovídala o osobě opatrovance a postupech opatrovníka, které byly v souvislosti s výkonem opatrovnictví nad jeho osobou učiněny – stanovisko veřejného ochránce práv.

Založení spisové dokumentace a vedení spisu opatrovance (dle rozsahu opatrovníkových práv)

- Vedení spisu vychází ze správního řádu (z.č.500/2004 Sb.).
- Seznam oprávněných úředních osob - § 15.
- Soupis písemností, které osobní spis obsahuje, základní údaje, finanční údaje, závazky, pohledávky, rozhodnutí, smlouvy....

Při vedení spisu opatrovance doporučujeme využít brožuru **„Základní informace pro obce jako veřejné opatrovníky“** strana 65, praktická část. Podrobně rozvedeno na jednotlivé oblasti zastoupení.

„Péče“ opatrovníka o zdravotní stav opatrovance

- Kontaktovat ošetřujícího lékaře, podpora při individuálním léčebném postupu, spolupráce s lékařem a dalšími lékaři specialisty. Opatrovník je povinen se seznámit se zdravotním stavem opatrovance (dle rozsahu zastoupení), a to i prostřednictvím zdravotnické dokumentace, rozhodnutí ČSSZ o posouzení invalidity, posouzení při žádosti o přiznání PnP. Pokud opatrovník nemá informace o tom, jak je osoba opatrovance postižena a ve kterých oblastech, nemá možnost ji adekvátně podporovat a být jí nápomocen. Souhlas s běžným zákrokem, složitějším zákrokem, přivolení soudu, poskytnutí neodkladné péče bez souhlasu.....
- **Zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování č. 372/2011 Sb. - vzhledem k rozsahu práv pacienta (osoby nesvéprávné) podmínek a dalších souvislostí s poskytováním zdravotních služeb, nahlížení do zdravotnické dokumentace, stanovených tímto předpisem - k této problematice bude samostatné metodické setkání s obcemi – veřejnými opatrovníky.**

Zásah do integrity

Zdravotnické ošetření, vyšetření, operace (proti vůli..) § 100 NOZ

(1) Má-li být zasaženo do integrity nezletilého, který dovršil čtrnáct let, nenabyl plné svéprávnosti a který zákroku vážně odporuje, třebaže zákonný zástupce se zákrokem souhlasí, **nelze zákrok provést bez souhlasu soudu**. To platí i v případě provedení zákroku na zletilé osobě, která není plně svéprávná.

(2) **Nesouhlasí-li** zákonný zástupce se zásahem do integrity osoby uvedené v odstavci 1, ač si jej tato osoba přeje, lze zákrok provést na její návrh nebo na návrh osoby jí blízké **jen se souhlasem soudu**.

Opatrovník nerozhoduje

- O tom s kým se smí/nesmí stýkat opatrovanec.
- O věcech osobní povahy, zájmových aktivitách, volba a výběr oblečení, zda bude kouřit opatrovanec.

Dohled soudu dle zákona z.č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

§ 48

(1) Soud dohlíží, zda opatrovník plní řádně své povinnosti. K tomu může činit vhodná opatření.

(2) Rozhodl-li soud podle § 84a, je povinen nejpozději do 3 měsíců přezkoumat, zda opatrovník učinil kroky k nápravě, a to i opakovaně, pokud k nápravě nedošlo. Za tím účelem si zejména opatří **vyjádření názoru člověka, o jehož nepřípustném držení v zařízení sociálních služeb** bylo rozhodnuto.

Děkuji Vám za pozornost.

Mgr. Kocmanová Helena